Maija Pohjakallio
Kemianteollisuus ry

Eduskunnan talousvaliokunta

Viite: 21.3.2016 lähetetty kutsu kuultavaksi

Valtioneuvoston kirjelmä U 27/2015 vp - Euroopan komission ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi eräiden jätealan direktiivien muuttamiseksi (jätedirektiivien muuttaminen)

EU-komission 2.12.2015 julkaisema ns. kiertotalouspaketti nostaa kiertotalouden kehittämisen EU:n talouskasvun prioriteetiksi. Kemianteollisuus pitää suuntaa oikeana, sillä kiertotalous mahdollistaa talouskasvun luonnonvarojen käyttöä lisäämättä. Kemianteollisuus tuottaa hyödykkeitä lähes kaikille muille toimialoille, joten sen innovaatiot vauhdittavat myös muiden alojen uudistumista. Koko tavarantuotannosta on vaikea löytää arvoverkkoa, jossa kemia ei olisi mukana. Koska kiertotaloudessa erilaisten ekosysteemien ja jalostusketjujen merkitys kasvaa, kemia nousee entistä tärkeämpään rooliin.

Ehdotus jätedirektiivien muuttamisesta on osa EU:n kiertotalouspakettia. Ehdotuksen tavoitteena on parantaa resurssitehokkuutta edistämällä jätehierarkian mukaisesti jätteiden synnyn ehkäisyä ja jätteiden hyödyntämistä raaka-aineena.

Kemianteollisuus pitää kirjelmässä U 27/2015 vp esitettyä valtioneuvoston alustavaa kantaa ehdotukseen monilta osin hyvänä. Haluamme nostaa esiin erityisesti seuraavat näkökohdat:

1. Kiertotalouden vauhdittamiseen tähtääviä toimenpiteitä tulisi rakentaa johdonmukaisesti ja kokonaisuutena ml. **yhtenäiset ja johdonmukaiset tavoitteet ja sääntely eri politiikka-alueilla**. Yhteisenä perustana tulisi olla elinkaariajattelu ja kaikkien resurssien, sekä neitseellisten että sekundaaristen, kestävä ja älykäs käyttö. Tämä lähestymistapa huomioi myös erilaisten materiaalien (esim. biomassat vs. mineraalit) ominaispiirteet. Tämän vuoksi Komission ehdottama **määritelmien yhdenmukaistaminen** on keskeinen ja hyvä tavoite.
2. Yksi kiertotalouden raaka-ainevirtojen käyttöä ohjaava periaate on jätehierarkia, eli sekundaarisen materiaalin ohjaaminen käyttöön, jossa siitä saatava taloudellinen ja ympäristöhyöty on mahdollisimman suuri. Jätehierarkian periaatteet ovat hyvät, mutta sen tulkinta ei kaikissa tapauksissa ole ongelmatonta. Vuoden 2016 aikana valmistuva Waste to Energy -tiedonanto tulee olemaan keskeisessä roolissa esim. edistyneiden biopolttoaineiden asemoinnissa. **Jätehierarkian soveltamisessa tulisi ottaa huomioon valmistettujen tuotteiden todellinen lisäarvo läpi elinkaaren, vaikutukset kasvihuonekaasu- ja muihin päästöihin jalostusteknologian innovatiivisuus ja kestävyys sekä yhteiskunnan tarpeet tuottaa kestävästi polttoaineita, materiaaleja ja kemikaaleja.** Tulevaisuuden toimintamallit eivät ole lineaarisia vaan entistä enemmän verkostomaisia, minkä vuoksi **raaka-aineiden käyttöä tulee tarkastella ja ohjata elinkaarien perusteella** sen sijaan, että tarkastellaan yksittäisiä ainevirtoja toisistaan erillään ja lineaarisesti.
3. Erilaisten jätejakeiden jalostaminen ja kierrättäminen tuotteeksi on monin paikoin estynyt End of Waste -kriteerien puuttuessa. Näitä kriteereitä ei parhaimmassakaan tapauksessa tulla valmistelemaan kaikille jäte-tuote-yhdistelmille, ja tapauskohtainen kansallinen hyväksyntä on osoittautunut erittäin työlääksi sekä toimijoille että viranomaisille. Tämän vuoksi Komission ehdotus **sivutuotteita ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan oikeuskehyksen yhdenmukaistamisesta** on tärkeä ja hyvä tavoite, ja sen toteuttamisessa tulisi huomioida että menettelytavoista tulee tarkoituksenmukaisia, sujuvia ja riittävän ketteriä.

4. **"Puhtaat materiaalikierrot" -termiä tarkoituksenmukaisempi termi olisi "turvalliset materiaalikierrot".** Kemikaalien käytön turvallisuus on kemianteollisuuden ykkösprioriteetti. Puhdas aine tarkoittaa kuitenkin tieteellisesti aivan eri asiaa kuin haitaton aine. Haitallisuuteen vaikuttavat monet asiat, aineen ominaisuuksien lisäksi mm. käyttötapa ja pitoisuus, ja se voidaan arvioida riskien perusteella.

5. Liian yksityiskohtainen raaka-ainevirtojen sääntely ja sitovien kierrätysvelvoitteiden asettaminen voi jäykistää toimintatapoja ja johtaa osaoptimointiin. **Toimivat ja tasa-arvoiset raaka-ainemarkkinat ovat avainasemassa kiertotaloutta kehitettäessä**. Jos raaka-ainevirrat lukitaan tiettyihin sovelluksiin tai tietyille käyttäjille, innovaatioiden kehittäminen ja tuotettava lisäarvo voivat kärsiä. Paras tuntemus raaka-ainevirroista on usein jalostajilla itsellään, joten toimijalähtöisyys on hyvä perusta. Kemianteollisuuden Suomen tuotannosta 80 % kuuluu **omaehtoisen** Responsible Care -ohjelman piiriin, jossa toimintaa vuosittain seurataan indikaattorein. Esimerkiksi loppusijoitettavan jätteen määrä on vähentynyt 41 % vuodesta 1999, ja energiankulutus 20 % ja vedenkulutus 53 % vuodesta 1995 (tuotantomäärään suhteutettuna). Kestävyys ja resurssitehokkuus ovat siis jo nyt osa bisneslogiikkaa. **Hyvä kannustin** kiertotalouden edistämiseen on esimerkiksi kestävien tuotteiden suosiminen julkisissa hankinnoissa, joiden osuus EU:n BKT:sta on noin 20 %.

Kemianteollisuus on yksi merkittävimmistä teollisuuden toimialoista Suomessa. Sen osuus teollisuuden tuotannosta ja tavaraviennistä on noin viidennes. Kemianteollisuuden liikevaihto on noin 19 miljardia euroa ja se työllistää Suomessa suoraan 34 000 henkilöä. Monet kemianteollisuuden kasvualueet ja innovaatiot liittyvät biotalouteen ja kiertotalouteen. Resurssitehokkuus on keskiössä, ja omaehtoisella työllä on saavutettu huomattavia parannuksia. Kemianteollisuus mm. jalostaa eri toimialojen sivuvirroista lukuisia tuotteita ja ratkaisuja globaaleille markkinoille, esimerkkeinä jätteistä ja tähteistä valmistettavat biopolttoaineet sekä metsäteollisuuden sivuvirtojen jalostus korkean lisäarvon tuotteiksi.